

HABERCİLER İÇİN BİLİŞİM HUKUKU DERS NOTLARI V

Anayasa İkinci Kısım: Temel hak ve ödevler

Birinci Bölüm: Genel Hükümler

Madde 12: Temel Hak ve Hürriyetlerin Özelliği

Madde 13: Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması

Madde 14: Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılmaması

Madde 15: Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının Durdurulması

Madde 16: Yabancıların Durumu

Anayasa Madde 12. "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder".

Anayasa Madde 13. "Temel hak ve hürriyetler, özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz".

İkinci Bölüm: Kişinin Hakları ve Ödevleri

Madde 17: Kişinin Dokunulmazlığı, Maddî ve Manevî Varlığı

Madde 18: Zorla Çalıştırma Yasağı

Madde 19: Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması

Madde 20: Özel Hayatın Gizliliği

Madde 21: Konut Dokunulmazlığı

Madde 22: Haberleşme Hürriyeti

Madde 23: Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti

Madde 24: Din ve Vicdan Hürriyeti

Madde 25: Düşünce ve Kanaat Hürriyeti

Madde 26: Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti

Madde 27: Bilim ve Sanat Hürriyeti Basın ve Yayınla İlgili Hükümler

Madde 28: Basın Hürriyeti

Madde 29: Süreli ve Süresiz Yayın Hakkı

Madde 30: Basın Araçlarının Korunması

Madde 31: Kamu Tüzel Kişilerinin Elindeki Basın Dışı Kitle Haberleşme Araçlarından Yararlanma Hakkı

Madde 32: Düzeltme ve Cevap Hakkı Toplantı Hak ve Hürriyetleri

Madde 33: Dernek Kurma Hürriyeti

Madde 34: Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı

Madde 35: Mülkiyet Hakkı

Anayasa Madde 22. "Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir."

Anayasa Madde 26. "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak **açıklama ve yayma hakkına sahiptir**. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sıralarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi **amaçlarıyla sınırlanabilir**.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

İnternete erişim hakkı

"Temel hak", insanın insan olduğu için sahip olduğu ve devredilemez haklar olarak tanımlanır. İnternet erişiminin de böyle temel bir insan hakkı olarak kabul edilmesi giderek uluslararası bir hukuk teamülü haline geliyor.

İnternet erişimi Birleşmiş Milletler tarafından 4 Haziran 2011'de yapılan genel oturumda "temel bir insan hakkı" olarak tanımlandı ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne "3. Kuşak insan hakkı" olarak dahil edildi

Avrupa Konseyi de 18 – 19 Nisan 2011 tarihleri arasında Strasburg'da "İnternet'in Evrenselliğini, Bütünlüğünü ve Açıklığını Korumak ve Geliştirmek" başlıklı kararıyla internet erişimini temel bir hak olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ekledi. İlgili kararın 10. Maddesi şöyle der: "Bir görevin taşıyıcıları olarak temel hakların ve vatandaşlarının özgürlüklerinin korunması ve birincil katılımcıların İnternetin kritikliğine ilişkin meşru beklentilerine ilişkin, devletlerin ulusal ve uluslar arası alanda İnternet'le ilgili kamu politikasında kamu yararını koruma sorumluluğu vardır."

Anayasa madde 40: Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

Birinci Kuşak haklar: Klasik haklar, Negatif Statü hakları... Bu haklar, bireyi korumaya yönelik haklardır. Devleti sınırlandıran bu haklar, kişiye devletin, toplumun ve üçüncü kişilerin dokunamayacağı özel, bağımsız bir eylem alanı sağlar.(Yaşam, Özgürlük, Adil yargılanma vb.)

İkinci Kuşak Haklar: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel haklar. Pozitif Statü hakları. İsteme hakları... Bu hakların doğuşunda sanayi devriminin yarattığı ve derinleştirdiği sosyal sınıflar arasındaki sosyal eşitsizlikler ve işçi sınıfının bu eşitsizliklere gösterdiği tepki ve eylemler vardır. (Sosyal Güvenlik, Eğitim, Sağlık, Dinlenme vb.)

Üçüncü Kuşak Haklar. Dayanışma-Katılma hakları... Aktif Statü hakları... Bu haklar, belli bir topluluk halinde yaşam anlayışını yansıtır. Ayrıcı özelliği, insan için gerekli olan dayanışma ortamını yaratabilmektir. Hem bireylere, hem de toplumun tümüne ait olan bu haklar oluşum aşamasındadır. Devlet yanında, birey ve grupların da yani toplumda yaşayan herkesin de etkin biçimde katılımı ve çabası gereklidir. (Barış, Çevre, Gelişme vb.)

İnternete erişim hakkı

Bilginin yönlendirdiği bir dünyada internete erişebilenler ile erişemeyenler arasında bilgi ve beceri düzeyi farklılığı, fırsat ve ekonomik eşitsizlikleri olduğunu görüyoruz. Ancak, internete erişim temel bir hak mıdır? Yani, Birleşmiş Milletler'in tanımladığı (<http://www.un.org/en/documents/udhr/>) temel insan haklarından biri midir? Örneğin, ifade özgürlüğü veya bağımsız mahkemelerde yargılanma özgürlüğü gibi.

Sosyal alanda, İnternet'e erişimin özgürlüğü artıran yanını gözlemliyoruz. Örneğin, Arap Baharı diye adlandırılan sosyal hareketler, İnternet'e erişimin yardımıyla kendini bu sosyal hareketlerin içinde görmek isteyenlere hızla ulaştı ve hareket toplum içinde daha hızlı bir şekilde yayıldı. Eğer İnternet'e erişim temel bir insanlık hakkı ise, kısa süreli bile olsa bizi bu haktan mahrum edenler, insanlık suçu işlemiş olurlar. Bu çok basit bir suç değil. Bu suçları işleyenler, temel insan hak ve özgürlüklerin ciddiye alındıkları ülkelere gidemezler; yakalanırlarsa yargılanırlar. Bu açıdan bakılırsa, İnternet'e erişimin temel bir hak olduğunu

veya en azından temel hakların kullanılmasına yardımcı olduğunu düşünüyorum.

Ekonomik alanda ise belki bir kısıtlama olasılığından daha çok avantaj farklılığını problemini gözlemliyoruz. Bilginin önemli olduğu sektörlerde İnternet'e erişim bilgi üstünlüğü ve dolayısıyla ekonomik avantaj sağlıyor. Bu durumda, artık temel bir haktan bahsetmiyoruz. Ekonomik avantaj temel bir hak değil, deyim yerindeyse bir imtiyazdır.

Ancak internetin bir teknoloji olduğunu unutmamalıyım. Teknoloji kendi başına bir temel hak değildir, ancak temel hakların kullanılmasında bir enstrüman olabilir. Bir şeyin temel insan hakkı sayılması için, onun varlığının bize sağlıklı ve anlamlı hayat (healthy & meaningful life) sağlıyor olması gerekir. İnternet teknolojisi olmadan da insanlar sağlıklı ve anlamlı hayatlar sürdürebilirler.

Yazar : Çetin Kaya Koç

Avrupa Konseyi "Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi"

23 Kasım 2001 tarihinde imzaya açılmış,
1 Temmuz 2004'de yürürlüğe girmiştir.

32 AK üyesi ve AK dışından da ABD olmak üzere 33 ülke tarafından onaylanmıştır. Türkiye 2010 yılında imzalamış, 2012 yılında da onaylamıştır.

İnternet ve bilgisayar ağları aracılığıyla işlenen suçlara ilişkin ilk uluslararası sözleşme niteliğindedir.

İçeriğindeki temel konular:

- # Telif haklarının ihlali, #
- Bilgisayarlarla bağlantılı sahtecilik
- # Çocuk pornografisi,
- # Güvenlik ağlarının ihlali.

Yöneldiği temel amaçlar:

- # Sanal ortamda işlenen suçların **ortak tanımlarının** yapılması,
- # Bu alanda ülkelerin **maddi ceza hukukunu** uyumlu hale getirmek,
- # Suçların soruşturulması ve kovuşturulması için **ceza usul hukuku yetkilerini** sağlamak,
- # Etkin bir **uluslararası işbirliği rejimi** oluşturmak.

ANLAŞMALARIN "BAĞLAYICILIK" KAZANMASI:

Türk Sistemine göre anlaşmalar (sözleşmeler) görüşülüp, imzalanmakla "bağlayıcılık" kazanmaz. Mevcut sistemde bağlayıcılık kazanma usulü, **Anayasa'nın 90/1** uyarınca gerçekleştirilir. "Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak anlaşmaların onaylanması TBMM'nin onaylamayı **bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır**". Uygun bulma yasa tasarısı Dışişleri Bakanlığınca hazırlanır... Tasarıyı, TBMM'ye sevk etmek hükümetin takdirindedir. TBMM Genel Kurulu'nda açık oyla ve bir bütün olarak oylanır. Bu oylama ile kabul edilen anlaşma Anayasa'nın 104. Maddesine göre Cumhurbaşkanı tarafından onaylanır ve Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer. Burada **önemli bir nokta**, Cumhurbaşkanının onayının, 244 sayılı Kanun'un 3/1 gereğince "Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur" hükmüne bağlanmış olmasıdır.